

Kunst als geestverruimend middel

Marijn Cornelis, directeur CultuurSchakel

Hartelijk welkom in Paard, de poptempel van Den Haag. Adem even diep in door de neus. Wat ruik je? Een vleugje bier en zweet misschien? Hier gingen afgelopen weekend mensen los op de beats van een festival. Het was voor hen een ontsnapping uit hun dagelijkse leven. Weg van studie of werk, nergens aan denken. Zij kozen niet voor een Netflix-verdoving, maar voor het luisteren naar muzikanten, samen met andere mensen, met wie ze zich verbonden voelden door hun keuze die avond.

Zo kan kunst voor velen een ontsnappingscapsule zijn. Weg uit de prestatie maatschappij en alle haast en prikkels. We gaan naar een andere wereld. We nemen afstand, en stijgen boven alles uit. Het maakt dat je anders tegen de dingen aan gaat kijken. Of opeens ziet hoe je er anders mee om kan gaan. Die ontsnappingscapsule hebben we nodig. En in tegenstelling tot veel verdovende middelen, die natuurlijk ook een ontsnapping zijn, heeft kunst geen slechte bijwerkingen, en misschien zelfs wel goede.

Want de waarde van het ontsnappen in kunst is dat dat je juist vormt, en dat het vaak geen individueel proces is. Er ontstaat iets nieuws, niet alleen voor jezelf. Het raakt. Het is een fysieke gewaarwording in plaats van alleen iets in je hoofd. Een snik, een traan, een rilling over je rug, bevrijdend, ontroerend. We begrijpen elkaar beter. Het is een vorm van vrijheid. Kunst als geestverruimend middel.

Voordat dat lukt, voordat kunst je vormt of raakt moet je er wel mee in aanraking komen én je ervoor open stellen. Dat gaat niet vanzelf, daar moet je mensen en kinderen toe verleiden.

We zitten hier in Paard, dat vroeger Het Paard heette, en nog eerder Paard van Troje. En dat verhaal van het Paard van Troje uit de Griekse oudheid, dat is zo'n mooi verhaal dat mij aan het denken zette. In een notendop: De Griek Odysseus is al tien jaar in oorlog met Troje. Uiteindelijk verzint hij een uiterst creatieve list om de stad binnen te komen. De Grieken doen alsof ze vertrekken en bouwen een reusachtig paard dat ze achterlaten voor de poort van de stad. De Trojanen zien dat de Grieken vertrekken en denken dat het paard een offer aan hen is, ze trekken het paard de stad in en vieren de hele nacht feest. De volgende ochtend klimmen er Griekse strijders uit het paard en nemen de stad in.

Wij zien het verhaal als negatief, als misleiding, je haalt iets binnen wat mooi lijkt, maar dat je van binnenuit ondermijnt. Maar wat als we dat verhaal eens omdenken? Een positieve versie van het Paard van Troje maken? Dan kan je het Paard zien als een creatieve verleiding, waarna je je openstelt voor iets nieuws, dat je van binnen raakt of verandert.

Ik kwam op dat idee toen ik een interview las met Anne Büdgen. Zij is dichter en komt als Kunstenaar in de klas langs op scholen binnen het project Cultuuronderwijs op zijn Haags. Ze vertelde: 'Kinderen die Nederlands moeilijk vinden gaan taal vaak als een vijand zien en niet als een voertuig waarmee je naar de gekste landen kunt rijden in je hoofd, waarmee je kunt spelen, plezier kunt hebben. Poëzie laat hen een nieuwe positieve relatie met de taal aangaan'. Dat is mooi, het gedicht als verleidelijk Trojaans Paard.

Vandaag nodigen wij jullie uit. Denk eens na wat kunst op jouw school kan betekenen. In welke geestverruimende capsule wil je je kinderen stoppen? Hoe verleid je ze om zich ervoor open te stellen? En welke kunstvorm kan jouw Trojaanse Paard zijn? Want wat we willen, is dat kunst jouw leerlingen raakt!

Ik wens jullie allen een geestverruimende dag!